

Borç ve Ödeme Taahhüt Belgesi'nin damga vergisine tabi olup olmaması ve ayrılan karşılık giderinin vergisel durumu

Belge türü	Özelge
Kanun	DAMGA VERGİSİ KANUNU
Özelge no	64597866-155.01-25500
Tarih	02.11.2020

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı

Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü

Sayı : 64597866-155.01-E.25500

02.11.2020

Konu : Borç ve Ödeme Taahhüt Belgesi'nin damga vergisine tabi olup olmaması ve ayrılan karşılık giderinin vergisel durumu

İlgide kayıtlı özelge talep formu ve ekinin incelenmesinden, müşterinizin takipteki borcunun şüpheli ticari alacaklar hesabında takip edildiği, söz konusu borca ilişkin şirketiniz avukatı, borçlu firma yetkilisi ve icra müdürü ile birlikte borç ödeme taahhüt belgesi düzenlendiği belirtilerek düzenlenen bu kağıdın damga vergisine tabi olup olmadığı ile borç ile ilgili herhangi bir tahsilat işlemi yapılmamışken icra takibi başlatıldığında, ayrılan karşılığın ne olacağı hususlarında görüş talep edildiği anlaşılmaktadır.

DAMGA VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN:

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu; 3 üncü maddesinde, damga vergisinin mükellefinin kağıtları imza edenler olduğu, resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kağıtların damga vergisinin kişiler tarafından ödeneceği; 4 üncü maddesinde, bir kağıdın tabi olacağı verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılacağı ve buna göre tabloda yazılı vergisinin bulunacağı, kağıtların mahiyetlerinin tayininde, şekli kanunlarda belirtilmiş olanlarda kanunlardaki adlarına, belirtilmemiş olanlarda üzerlerindeki yazının tazammun ettiği hüküm ve manaya bakılacağı, mahiyeti tayin edilmek istenen kağıt üzerinde başka bir kağıda atıf yapılmışsa, atıf yapılan kağıdın hükümlerine nazaran iktisap ettiği mahiyete göre vergi alınacağı; 5 inci maddesinde (6728 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi ile değişen hali), bir nüshadan fazla olarak düzenlenen kağıtlardan, nispi vergiye tabi olanların sadece bir nüshasının damga vergisine tabi olacağı; 8 inci maddesinde, bu Kanunda yazılı resmi daireden maksadın, genel ve özel bütçeli idarelerle, il özel idareleri, belediyeler ve köyler olduğu, bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmelerin resmi daire sayılmayacağı; 10 uncu maddesinde, damga vergisinin nispi veya maktu olarak alınacağı, nispi vergide, kağıtların nevi ve mahiyetlerine göre, bu kağıtlarda yazılı belli paranın, maktu vergide kağıtların mahiyetlerinin esas olacağı, belli para teriminin, kağıtların ihtiva ettiği veya bunlarda yazılı rakamların hasıl edeceği parayı ifade edeceği hükümleri yer almaktadır.

Mezkur Kanuna ekli (1) sayılı tablonun "*I-Akitlerle ilgili kağıtlar*" başlıklı bölümünün A/1 fıkrasında, belli parayı ihtiva eden mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknamelerin nispi damga vergisine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre, icra müdürü ile borçlu şirket yetkilisi ve alacaklı şirketiniz avukatı arasında .../.../2018 tarihinde düzenlendiği, borçlu şirket yetkilisi ...'in borcu ödemeyi taahhüt ettiğine, alacaklı şirketiniz avukatının da borçlunun ödeme taahhüdünü ve miktarını kabul ettiğine ilişkin hükümler içerdiği anlaşılan özelge talep formu ekinde yer alan ... sayılı kağıdın, 488 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı tablonun I/A-1 fıkrası uyarınca nispi damga vergisine tabi tutulması ve verginin kişi konumunda bulunan şirketiniz veya borçlu şirket tarafından ödenmesi gerekmektedir.

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında, kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı; ikinci fıkrasında ise safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 38 inci maddesinde, bilanço esasına göre ticari kazancın, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olduğu; bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise farka ilave olunacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, söz konusu alacaklara ilişkin olarak ayrılan karşılık tutarının, İstanbul Anadolu 12. İcra Müdürlüğü nezdinde düzenlenmiş olan borç ödeme taahhütnamesinin imzalandığı hesap dönemi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınacağı tabiidir.

VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN:

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesinde, "*Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;*

1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar;

şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar zarar hesabına intikal ettirilir."

hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümlere göre, ticari kazancın elde edilmesi veya idame ettirilmesi ile ilgili olarak dava veya icra safhasında bulunan alacaklarla, yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olan dava ve icra takibine değmeyecek derecedeki küçük alacaklar şüpheli alacak sayılmakta ve münhasıran maddede belirtilen şartları haiz alacaklar için karşılık ayrılması mümkün bulunmaktadır.

Ayrıca, şüpheli alacak karşılığı ayrılmasında temel unsur, ortada bir alacağın olması ve bu alacağın tahsilinin mezkûr maddede belirtilen kapsamda şüpheli hale gelmiş bulunması olup, Kanunun 323 üncü maddesinde bir ayırım yapılmaksızın, ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla, dava ve icra safhasında bulunan bütün alacaklar için karşılık ayrılabilceği öngörülmüştür.

Bunun yanı sıra, mahkemeye dava veya icra merciine takip dilekçesinin verilmiş olması, alacağın dava veya icra safhasına intikal ettiğini göstermektedir. Ancak, şekli bir başvuru alacağın şüpheli sayılması için yeterli değildir. Bir alacağın dava veya icra safhasında olduğunun kabulü için mahkemeye dava veya icra merciine takip için dilekçe verilmiş olması ve gerek mahkemeye gerek icra merciine yapılan başvuruların ciddiyetle takip edilmesi gerekmektedir.

Mezkûr Kanun hükmü, teminatlı alacaklarda bu karşılığı teminattan geri kalan miktarla sınırlamakta, alacağın ipotek, haciz, rehin, kefil vs. suretlerle teminata bağlanmış olması halinde, şüpheli alacak karşılığı ayrılmayacağını kabul etmiş bulunmaktadır. Şüpheli alacak uygulamasında teminat sayılan haller arasında bulunan (alacaklının alacağının tahsili için icra daireleri aracılığıyla uygulanan) hacizler, alacağın tahsilinin kuvvetle muhtemel olduğunu ve alacağın teminatsız kalmadığının göstergesi olarak değerlendirilmekte olup, borçluların mal, hak veya alacaklarına haciz konulması suretiyle söz konusu alacağın haciz konulan kısmı teminatlı hale gelmektedir.

Diğer taraftan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun;

- 78 inci maddesinde, "Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı kaldırıldıktan sonra mal beyanını beklemezsizin alacaklı haciz konmasını isteyebilir. Ancak, alacaklı dilerse haciz talebinde bulunmaksizin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağı olup olmadığını sorgulayabilir. Sorgulama sonunda sistem mal, hak veya alacağın mahiyeti ve detayı hakkında bilgi veremez; sadece mal, hak veya alacağın genel olarak olup olmadığı konusunda bilgi verebilir. Borçlunun mal, hak veya alacağının varlığının tespiti hâlinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden de haciz talep edilebilir.

Haciz istemek hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir sene geçmekle düşer. İtiraz veya dava halinde bunların vukuundan hükmün katileşmesine kadar veya alacaklıyla borçlunun icra dairesinde taksit sözleşmeleri yapmaları halinde taksit sözleşmesinin ihlaline kadar geçen zaman hesaba katılmaz.

Alacaklı isterse, haciz talebinin vukuuna dair bir vesika verilir. Bu vesika hiç bir harç ve resme tabi değildir.

Haciz talebi kanuni müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse dosya muameleden kaldırılır.

Yeniden haciz istemek, alacaklı tarafından vukubulan yenileme talebinin borçluya tebliğine mütevakkıftır.

İlama müstenit olmayan takiplerde yenileme talebi üzerine yeniden harc alınır. Yenileme masraf ve harçları borçluya tahmil edilmez.",

- 111 inci maddesinde, "Borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeği taahhüt eder ve birinci taksiti de derhal verirse icra muamelesi durur.

Şu kadar ki borçlunun kafi miktar malı haczedilmiş bulunması ve her taksitin borcun dörtte biri miktarından aşağı olmaması ve nihayet aydan aya verilmesi ve müddetin üç aydan fazla olmaması

şarttır.

Borçlu ile alacaklının borcun taksitlendirilmesi için icra dairesinde yapacakları sözleşme veya sözleşmelerin devamı süresince 106 ve 150/e maddelerindeki süreler işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin on yılı aşması hâlinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar.

Taksitlerden biri zamanında verilmezse icra muamelesi ve süreler kaldığı yerden devam eder."

- 340 ıncı maddesinde, "111 inci madde mucibince veya alacaklının muvafakati ile icra dairesinde kararlaştırılan borcu ödeme şartını, makbul bir sebep olmaksızın ihlal eden borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başladıktan sonra borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir; ödemelerini tekrar keserse, hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi üç ayı geçemez."

hükümleri yer almaktadır.

Söz konusu hükümlerden de anlaşılacağı üzere, İcra ve İflas Kanununda icra yoluyla takip sürecinde borçluya, alacaklıya karşı olan borcunu eşit taksitler halinde ödeyerek borcundan kurtulabilme imkânı tanınmış olup, borcun taksitle ödenmesi imkânı, ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra (hacizden önce) veya haczedilmiş malların satışından önce mümkün olabilmektedir. Borcun haciz safhasından önce taksitle bağlanması, borçlunun mallarının haczinin; haciz safhasından sonra taksitle bağlanması ise haczedilen malların satışının durmasını sağlamaktadır. Alacaklı ile borçlunun, hacizden önceki bir dönemde, icra müdürlüğü nezdinde veya aracılığıyla, borcun taksitle ödenmesine yönelik olarak (borçlunun teklifi ve alacaklının rızasına istinaden) yaptıkları bir anlaşma mahiyetindeki, hacizden önce taksitle borç ödeme taahhüdü anlaşması/sözleşmesi, alacaklının haciz talebini geri almış olduğu anlamına gelmekle birlikte, borçlunun, taksitlerden birini anlaşmadaki tarihte ödememesi durumunda, alacaklı, borcun tamamı için borçlunun mallarının haczedilmesini ve ayrıca, taksitin ödenmemesinin makul bir mazerete dayanmaması halinde borçlunun 2004 sayılı Kanunun 340 ıncı maddesine göre cezalandırılmasını isteyebilmektedir.

Bu bağlamda, hacizden önce borç ödeme taahhütnamesi, esas itibarıyla, alacağını tamamen alamamış olan alacaklıya, ödenmeyen alacak miktarının alacaklı ile borçlu arasında karşılıklı anlaşılan vadeler dahilinde taksitli olarak ödeneceğinin icra müdürlüğü nezdinde borçlu tarafından taahhüdünü içeren bir belge mahiyetinde olup, bu haliyle söz konusu belgenin düzenlenmesi borçlunun mallarının haczini durdurmakta ancak, alacaklının alacağının belirlenen yeni vadeler dahilinde tahsilini öngörmektedir.

Buna göre, somut durumda, borç ödeme taahhütnamesinin haciz işlemlerinden önce düzenlenmiş olması halinde, söz konusu alacaklara ilişkin olarak icra takibinin başlatıldığı hesap döneminde ayrılan şüpheli alacak karşılığının, İstanbul Anadolu 12. İcra Müdürlüğü nezdinde düzenlenen borç ödeme taahhütnamesinin düzenlendiği hesap dönemi itibarıyla karşılık hesabından çıkarılarak gelir hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, borç ödeme taahhütnamesinin haciz işlemlerinden sonra düzenlenmiş olması halinde, haciz konulması suretiyle söz konusu alacağın haciz konulan kısmı teminatlı hale gelmiş olduğundan, ilgili dönemde şüpheli alacak karşılığına ilişkin gerekli düzeltme işlemlerinin yapılmış olması gerektiği tabiidir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026